

ILLUSTRASJON: KNUIT LØVÅS

GEORGE MONBIOT

ANNA BLIX

STEFAN SUNDSTRÖM

TRYGVE REFSDAL

Hver mandag skriver George Monbiot, Anna Blix, Stefan Sundström og Trygve Refsdal om alt som rører seg i naturen – fra hagestell til klimakamp.

En EØS-forskrift åpner for import av humler fra utlandet. Det må miljøvernministeren gjøre noe med.

Humlevennlig politikk?

Anna Blix

POLLINERING

Hver morgen kryper jeg opp fra senga, klør bikkja bak øret og setter på kaffe. Så sjekker jeg balkongen. Jeg vannet blomkarsen og mangolden, og svelger tre slurker kaffe mens jeg sjekker agurkurten for nektarsugende steinhumler. Kanskje flyr den lyse jordhumla forbi på jakt etter ringblomster (de døde dessverre den helga jeg var borte, RIP), og nede i bakgården kan jeg skimte en tredje art, trehumla, som har bol i en gammel fuglekasse.

Aldri har vel en insektgruppe vært så populær siden The Beatles. Alle vil redde humlene. Klima- og miljøminister Tine Sundtoft stiller opp som humleminister og planter humlevennlige planter. Blogger, blader og hageforeninger klasker til med lister over blomster som humler og andre bier liker, og tips til hvordan du kan gjøre balkongen og hagen til et kaldtbord verdig en dronninghumle av den sjeldneste sort.

Humlene og de andre pollinatorer har det nemlig ikke helt bra. Det blir færre individer, færre populasjoner av mange arter, og noen arter blir borte. De siste hundre årene har tolv biearter forsvunnet fra Norge.

Humler er en slekt i den store overfamilien av bier, som i Norge teller over 200 ulike arter. I tillegg til villbier, er også blomsterfluer og mange andre insekter viktige pollinatorer. Uten

pollinatorer blir mange planter fort borte, noe som er krise både for naturen og matproduksjonen vår. Det er nemlig noe i historien om blomstene og biene.

Blomsterplantene vifter ikke med fargerike og duftende blomster for ingenting. De trenger hjelp fra insektene for å frakte pollen til frøem-

nene, slik at frøene blir befruktet og kan utvikle seg til nye planter. Pollenkorn er som bitte små, avtagbare peniser med kjønns-celler inni. Når insektene flyr fra plante til plante for å samle mat, transporterer de også pollen mellom plantene, og sørger for at befruktning kan skje.

Når et pollenkorn blir satt av på en plante av samme art som det kom fra, vokser det en liten tube ut av kornet. Tuben finner vei inn i plantens frøemne, der pollenkornets sædcelle smelter sammen med eggcellen. Et nytt liv har begynt, med hjelp fra en intetanende flue eller humle.

Det er mange og sammensatte grunner til at de ville pollinatorer blir borte. Klimaendringer, at leveområdene deres blir borte,

«Pollenkorn er som bitte små, avtagbare peniser med kjønns-celler inni»

bruk av insektmidler i hager og landbruk, og fremmede arter som konkurrerer ut de norske artene. Det er bra at enkeltpersoner med hager planter blomster humlene kan leve av når de naturlige leveområdene deres blir borte. Men det er synd at miljøminister Sundtoft ikke gjør noe mer.

Humler og andre pollinatorer er viktige for de ville blomster-

plantene og for matproduksjonen. I Norge trenger landbruket pollinerende insekter for å bestøve raps og kløver, epler og andre frukttrær. Jordbærene blir ikke like store, røde og flotte uten å ha blitt pollinert. I tomatgartnerier på Jæren har humler fast oppdrag som pollinatorer. Norske produsenter har i flere år produsert humlebol med arten mørk jordhumle, som plasseres ut i tomatdrivhusene.

Nå trues både de norske humleproduksjonene og de norske humlene av importerte drivhus-humler. I slutten av 2012 gjorde nemlig en ny EØS-forskrift det mulig å importere humler fra utlandet. Humler fra Belgia er bitte litt mer effektive enn norske humler, og litt billigere for tomatprodusentene. Prisen vi

SYMBOL-POLITIKK: Hvis miljøvernminister Tine Sundtoft vil gjøre noe for humler og andre pollinatorer, holder det ikke å plante humlevennlige trær, skriver Anna Blix. 7. mai lanserte Sundtoft kampanjen «Summende hager».

FOTO: HANNE PERNILLE ANDERSEN/ MILJØDIREKTORATET

betaler, er tapet av en norsk humleindustri og et økende trusselbilde for de ville norske humlene.

Norsk institutt for naturforskning har gjort en risikovurdering for biologisk mangfold ved innførsel av mørk jordhumle fra utlandet til Norge. De konkluderer med at innført mørk jordhumle har stort

potensial for etablering og spredning i Norge og stor negativ økologisk effekt.

Farene ved å innføre mørk jordhumle til Norge er flere. For det første er de humlene som innføres av en annen underart enn de norske mørke jordhumlene. De kan spre litt andre gener enn de norske opprinnelige, inn i de norske populasjonene. Det kan være skadelig for den underarten av mørk jordhumle vi har her i Norge, fordi den er tilpasset norsk natur.

For det andre er det sannsynlig at de importerte humlene kan utkonkurrere de ville norske humleartene.

For det tredje er det dokumentert risiko for overføring av smittsomme parasitter og sykdommer til lokale norske humler og planter.

Å plante trær og blomster som humlene i byen kan leve av, er symbolpolitikk. Det hjelper ikke i lengden. Det kurerer kanskje noen symptomer, men gjør ikke at pollinatorer blir mindre trua.

Det er to ting miljøministeren kan gjøre som derimot vil hjelpe humlene. For det første trenger de at deres naturlige levesteder ikke ødelegges. Vi må bevare slåtteeenger og andre truede naturtyper som er hotspots for pollinerende insekter og annet biomangfold.

For det andre trenger vi et regelverk som regulerer innførsel av fremmede arter. Vi har en av verdens beste naturvernlover, naturmangfoldsloven. Deler av loven er ikke trådt i kraft enda, fem år etter loven kom, fordi vi mangler en forskrift om fremmede arter. Miljøorganisasjoner og forvaltning har ventet lenge på denne forskriften. Det er vanskelig politikk, fordi forskriften får innvirkninger både for landbruket og naturforvaltninga.

I mellomtiden er det fritt fram å importere utenlandske humler, som er en stor og farlig trussel mot de norske humlene. Det er på tide å slutte med symbolpolitikk, Tine Sundtoft. Når får vi en forskrift som kan redde humlene og de andre biene?

Anna Blix, biolog og rådgiver i Samarbeidsrådet for biologisk mangfold

anna.blix@sabima.no